

25 år siden omstillings- vedtaket

Da vedtaket om omstilling av statsindustrien i Rana ble gjort i Stortinget den 9. juni 1988 var det 10.000 mennesker i gågata i Mo i Rana, som demonstrerte mot innstillingen.

I vakkert sommervær gikk ”mann av huse” for å si sin mening, og det var sterk uenighet lokalt mot å legge ned den malmbaserte driften ved Norsk Jernverk AS.

De proposisjonene som Stortinget behandlet bygde i stor grad på planen som Norsk Jernverk AS hadde lagt fram i november 1987. Hovedpunktene var:

- Den malmbaserte stålproduksjonen i Rana nedlegges fra 1.7.1989.
- Stålproduksjonen opprettholdes i Mo basert på skrap med en stålovn, et finvalseverk og et profilverk (alternativ 4B).
- Rana Gruber drives videre midlertidig av sysselsettingshensyn.
- Norsk Kokswerk AS nedlegges.
- Ledig jernverkskraft skal brukes til å etablere ny industri.
- ”Rana-pakken” inneholdt blant annet 500 mill. kroner og utflytting / etablering av statlig virksomhet i Rana.

Til tross for den sterke lokale motstanden i Rana, ble vedtaket straks akseptert da det ble fattet. Ingen parter ønsket omkamp, og årene etter viste at det åpenbart er en ranværs egenskap å spytte i nevene, brette opp ermene og stå på videre. Ranaomstillingen er senere

karakterisert som en av de mest vellykkede omstillinger i moderne tid i Norge.

Ut av omstillingsårene kom Ranaindustrien med et privatisert og nordisk stålkonsern, som satset offensivt på videre drift i Mo i Rana. To smelteverk hadde etablert sin produksjon i det tidligere råjernverket, med salg til et internasjonalt marked. Rana Gruber ble ført videre, eid av de ansatte, også de med salg til det internasjonale markedet. 24 nye bedrifter hadde startet opp på grunnlag av virksomhet i servicedivisjonen ved Norsk Jernverk. Her vokste spirene frem for en sterk verkstedindustri. Statlige institusjoner var etablert i Rana, med Arbeidsformidlingens serivcesenter (i dag NAV), NRKs lisensavdeling, Nasjonalbiblioteket og Statens Innkreivingsentral.

Jernverkstomta ble til Mo Industripark, der mangfold og tilrettelagt infrastruktur var sentralt. Det ble i tillegg satset på gjenvinning som en viktig forretningsidé, og miljøinvesteringer fikk høy prioritet.

Omstillingsårene førte også med seg en sterk satsing på kompetanse, og på større bredde i næringslivet. Det førte blant annet til en god kjønnsmessig ballanse i arbeidsmarkedet.

Den første, store og symbolske starten på omstillingen ble rivingen av ovnene i råjernverket den 31. januar 1989, som ledd i å bygge opp de nye ferrosiliciumovnene ved Rana Metall KS. Statsminister Gro Harlem Brundtland og næringsminister Finn Kristensen var begge til stede, og fikk samtidig omvisning i verket. Her sammen med Einar J. Berg

Per Havdal ble den sentrale personen i videreutviklingen av stålproduksjonen i Mo i Rana etter omstilling, privatisering og internasjonalisering. Han var først sjef for divisjon Stål fra 1988, og etter etableringen av Fundiakonsernet ble han viseadministrerende direktør og samtidig sjef for divisjon Bygg.

Statsminister Jan P. Syse og næringsminister Petter Tommasen, på besøk ved Prestål. Da Stortinget i 1990 vedtok privatisering av Norsk Jern Holding AS var statsminister Jan P. Syse og næringsminister Petter Tommasen sentrale i videreføring av omstillingen.

Bjørn Bjørkmo ble den dominerende næringslivslederen på 2000-tallet i Ranaindustrien, etter at han ble administrerende direktør i Mo Industripark AS 1/1-1999. Han hadde mange roller i industrien, fra han var stålverksjef under omstillingen, ble den første direktøren ved Rana Metall KS, fra 1992 verksjef ved Fundia Bygg AS, og sjef for Miras AS fra 1996 til 1998.

Bjørkmo var aktiv for å fremme industriparkkonseptet, slik det har utviklet seg fra tidlig 1990-tall og til i dag, som et konkurransedyktig lokalisingssted for prosessindustri, verkstedsindustri og leverandørbedrifter.

Bilder av sentrale personer i omstillingen

En sentral person før, under og etter omstillingen var Per Bakken. Ti år etter omstillingen, i 1998, uttalte han: - Heldigvis hadde vi helt bevisst og over tid brukt våre investeringspenger på den skrapbaserte løypa i Mo. Det gjorde fallhøyden mindre og mulighetene større i 1988.

Jeg sloss for Jernverket og for Mo i Rana. I ettertid er det godt å vite at valget av Mo også var saklig riktig. Vi hadde en skrapbasert løype som var moderne, gikk med overskudd og hadde de utviklingsmulighetene som stålverket midt i Oslo manglet (Christiania Spigerverk), sa Bakken i 1998.